

НОВІТНЄ СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК — ЗНАКОВИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Промова Президента України В.А. Ющенка

Для мене, безумовно, велика честь виступати перед такою елітною аудиторією країни. Ми нещодавно збиралися в цьому залі й говорили про славний ювілей нашої Академії наук, про те, якою звиятною була її дорога і яку важливу місію здійснює Академія сьогодні. Оцінюючи той шлях, який пододала Академія наук за останні 18 років, я гадаю, що це був найбільш плідний період. Адже Академія разом із державою і суспільством пережила своє новітнє становлення. Ми з розумінням ставимося до дуже багатьох складних сторінок її життя, але це роки нової якості нашої Національної академії наук. Тому я насамперед хотів би сердечно подякувати кожному з тих, хто представляє сьогодні на високому рівні українську науку, за ту дорогу, яку ми пройшли, і ті здобутки, які ми маємо.

Науку в будь-якому суспільстві завжди розглядали як одну з основних рушійних сил, але мені здається, що ніколи вона не була такою знаковою в розвитку суспільства, якою стала сьогодні. Значною мірою успіхи Академії пов'язані з її керівництвом. Тому хотів би подякувати Б.Є. Патону за ту масштабну роботу, яку він проводить на громадській і науковій нивах.

Сьогодні ми переживаємо непростий, критичний час, але, на мій погляд, він є унікальним, бо зараз творяться процеси, що багато років будуть супроводжувати українське життя. Пам'ятаймо, що криза — це не фатальність, з кризи людство завжди виходить. Криза стала наслідком тих проблем, які накопичувалися з року в рік і гальмували розвиток цілих секторів еконо-

міки. Ми повинні засвоїти одну аксіому: з кризи ми вийдемо і вийдемо сильнішими, а для цього ми не повинні сидіти і пасивно спостерігати, як обвалюються одна за одною економіки світу, кризу можна подолати лише через зміни і реформи. Немає кращого часу для реформування будь-чого. Адже криза формулює більш адекватне ставлення до проблеми, до аналізу її причинно-наслідкових зв'язків, вона примушує нас рухатися до першопричини, мобілізувати сили для того, щоб справді щось змінювати і в системі влади, і в системі організації економічних відносин, і в системі соціальної політики. Відповідь на те, як виходити з кризи, починається з чесної відповіді на те, як ми оцінюємо наші сьогоднішні

реалії. Наприклад, найбільша економіка світу (США) оцінює їх у мінус 3,5%, друга економіка світу (Євросоюз) – від 4 до 5% падіння ВВП. Можливо, тільки 2 країни підтверджують свій розвиток: відносний спад, але потенційно з певною позитивною динамікою. Україна ж своє становище у 2009 р. оцінює як + 0,4%. Це нечесна оцінка, це маленька міфологія, яка відштовхує нас від того, щоб поставити правильний діагноз, щоб потім на цій базі розробити правильний рецепт виходу з цієї ситуації. Очевидно, українська влада має визнати те, що реалістично 2009 р. виглядає дещо поіншому, з більшими викликами.

У зв'язку з цим думка Академії не просто важлива. На мій погляд, вона має бути арбітром, який показує об'єктивний стан і шляхи виходу з кризи, які політики через певні причини не можуть побачити. Голос ученого тут міг би бути надзвичайно об'єктивним, актуальним і авторитетним. Тому я сподіваюся, що в найближчий час ми зустрінемося з науковцями, які б могли допомогти сформулювати національну відповідь на питання щодо подолання кризових явищ.

Поряд із проблемами економічних диспропорцій і суттєвих викликів часу іде енергетична тема. Усім зрозуміло, що неефективне споживання – це споживання, яке забирає наші можливості. Воно свідчить не тільки про слабку модель економіки, але й політики. Україна споживає 210 млн тонн умовного палива на рік. І, як стверджують наші два провідні профільні інститути, вона має близько 70 млн тонн відновлюваного палива в розрахунку на рік. Жодна економіка Європи не має таких можливостей. Таким чином, одну третину палива, яке ми споживаємо сьогодні, можна компенсувати завдяки відновлюваній енергії. Якщо поглянути на сьогоднішній паливний баланс, то в ньому міститься лише 0,83% дже-

рел відновлюваної енергії. У нас розроблено Національну енергетичну стратегію до 2030 р., де ми сформуливали правильне бачення енергетичного майбутнього України. Але її втілення сьогодні стає темою №1. Я пригадую, як 4–5 років тому Україна споживала 78 млрд кубометрів газу. Через 2 роки – 76 млрд, за підсумками 2008 р. Україна витратила 67 млрд. За прогнозами експертів, у поточному році ця цифра становитиме 63–64 млрд. Це добра тенденція. Дуже важливо, щоб в організацію ринку, енергетичного в цілому і газового зокрема, менше входила політика. Важко коментувати, коли країна купує газ по 270 дол. США за тисячу кубометрів, а продає на деяких секторах українського ринку за 62 дол. США. Якби це відбувалося на Сорочинському ярмарку, то сказали б: «Батьку, кінчай торгувати». Одну третину газу споживає заможна частина суспільства. Формувати пільговий підхід через пільгову ціну до цієї частини суспільства недалекоглядно, непрофесійно. Коли ми говоримо про національну енергетику, нам потрібно краще скористатися тим активом, який має нація. Провідні економічні університети знають відповідь на те, як змоделювати той чи інший секторальний ринок, які правила гри повинні бути. Слово українського вченого з цього питання ще не почує, дуже часто воно і не сформульоване так чітко, щоб суспільство могло отримати просту і зрозумілу відповідь.

Але не хлібом єдиним живе людина. Коли ми говоримо про формування гуманітарної тематики, існує певна особливість: ми живі свідки того, як мрія, що наповнювала серця мільйонів українців попередніх поколінь щодо творення своєї держави, стає реальністю якраз у нашому поколінні. Ми отримали політичну констатацію незалежності. Але як треба змінити ментальність у суспільстві, щоб кожен із нас відчув:

я — українець? Як мудро проводити гуманітарну політику, мовну зокрема, щоб одна частина суспільства не сприймала це як атаку проти іншої мови? Як створити атмосферу, за якої кожна мова розквітатиме? Скільки сторінок історії нам треба осмислити і передати суспільству, щоб сказати, що в цієї нації є своя мораль, своя традиція, своя культура? Таким чином, формування єдиного і цілісного гуманітарного простору України є не менш важливим завданням, ніж розв'язання економічних проблем. І важлива роль у цьому процесі належить Академії наук, її гуманітарному корпусу.

Вважаю також за необхідне розширити дослідження взаємодії соціально-економічних, суспільно-політичних і соціокультурних процесів, активніше прогнозувати й аналізувати можливі негативні тенденції суспільного розвитку. Хотілося б звернути особливу увагу на подолання замкнутості вітчизняного суспільствознавства лише на внутрішніх проблемах України. Ми маємо покінчити з нав'язаним хуторянством у поглядах. Настав час активно досліджувати європейський та світовий досвід, досягнення світової культури і водночас пропагувати своє бачення й говорити

про українські впливи на культуру сусідніх держав, про роль нашого народу у творенні системи загальноєвропейських цінностей. Мають бути посилені гуманітарні дослідження проблем людини, індивідуальної і групової психології, ментальності, формування особистості, освоєння культурних надбань, етнокультурної орієнтації і адаптації людини, культури й субкультур різних соціальних груп.

Необхідно науково забезпечити вивчення проблем державотворення та конституційного права. Демократія ставить перед собою 3 цілі: свобода слова, свобода вибору і формування відповідальної влади. Саме з останньою в нас велика проблема. Крім того, нам потрібно підійти до системних змін Конституції, які б гармонізували формування гілок влади — те, що було втрачено внаслідок помилкової конституційної реформи 2004 р. Без наукової еліти цей процес не може відбутися.

Переконали, що з кожним роком місія науковців тільки зростатиме. Ми переборемо всі проблеми, у тому числі й стосовно статусу вченого, і фінансування, і комунікації науковців із владою. Бажаю вам високої енергії, відкритості, відданості державним інтересам.